

10. Iaponskie veera [Elektronnyi resurs]. – Rezhim dostupa: <http://www.heiho.ru/index.php?id=111>
11. Aider à la création d'une marque de bijoux en mode participatif – AKT Jewels [Electronic resource] // Bijoux Factory. – Rezhim dostupu: <http://www.bijoux-factory.com%2Farticle-15-aider-creation-marque-bijoux-mode-participatif-aktjewels.html>
12. Femme Fatale Ring Gun [Electronic resource]. – Rezhim dostupu: <http://boingboing.net/2014/02/25/1870s-femme-fatale-ring-pi.html>
13. Impact Accessories [Electronic resource]. – Rezhim dostupu: <http://www.impactaccessories.com>
14. Liberty United [Electronic resource]. – Rezhim dostupu: <http://libertyunited.com/pages/about-us>
15. Mathmatiks [Electronic resource]. – Rezhim dostupu: <http://www.mathmatiks.com>
16. Turkana Warriors Wrist Knife [Electronic resource]. – Rezhim dostupu: http://www.forafricanart.com/Turkana-Wrist-Knife-3_ep_302-1.html

УДК 130.2(083.73):7.03 "20-21 ст."

Афоніна Олена Сталівна,
кандидат мистецтвознавства, доцент,
докторант Національної академії
керівних кадрів культури і мистецтв
e-mail: aolena7@gmail.com

СТАНОВЛЕННЯ КОНЦЕПТУ "КОДУВАННЯ" В КУЛЬТУРІ

Стаття присвячена висвітленню особливостей кодування у його походженні та метаморфозах. Зроблена спроба систематизації окремих характеристик концепту "кодування" у різних практиках та виявлення його значення у художній творчості. Аналіз етапів розвитку кодування інформації пов'язаний з процесом перетворення сигналу з форми, зручної для безпосереднього використання інформації, на форму, зручну для передачі, зберігання або автоматичної переробки. Особлива увага приділена генезису кодування з проекцією на інформатику, семиотику, міфологію, історію культури.

Ключові слова: код культури, генезис кодування, кодування у мистецтві, мистецькі практики.

Афонина Елена Стальевна, кандидат искусствоведения, доцент, докторант Национальной академии руководящих кадров культуры и искусств

Становление концепта "кодирование" в культуре

Статья посвящена рассмотрению особенностей кодирования в его происхождении и метаморфозах. Предпринята попытка систематизации характеристик концепта "кодирование" в различных практиках и выявления его значения в художественном творчестве. Анализ этапов развития кодирования информации связан с процессом преобразования сигнала из формы, удобной для непосредственного использования информации, в форму, удобную для ее передачи, хранения или автоматической обработки. Особое внимание уделено генезису кодирования с проекцией на информатику, семиотику, мифологию, историю культуры.

Ключевые слова: код культуры, генезис кодирования, кодирование в искусстве, художественные практики.

Afonina Olena, PhD in Arts, associate professor, doctoral student of National Academy of managerial staff of Culture and Arts

Formation of concept "coding" in Culture

The article deals with the peculiarities of coding in its origin, occurrence, formation, development, metamorphosis. Attempt to systematize the stages in the development of the concept of "coding" in various practices and identify its importance in art. Analysis of the development stages of encoding information related to the process of converting the signal form suitable for direct use of the information into a form suitable for transmission, storage or automatic processing. Particular attention is paid to the genesis of the coding projection on the history of culture, computer science, semiotics, mythology.

Key words: culture code, genesis coding, art, artistic practices.

Мистецтвознавча значущість даної розвідки обумовлена взаємопов'язаними художніми, історіографічними та культурологічними чинниками. Кодування як процес утворення кодового позначення об'єктів і народження цілісної структури в цьому процесі, вироблення класифікації кодів-об'єктів за певними стандартами має свою історію у просторі культури. Кодування торкнулося багатьох сфер життя, побуту, науки і мистецтва, тому вивчення генезису кодування в системі художньої культури потребує осмислення шляхом аналізу і систематизації розрізнених свідоцтв з проблеми кодування. Інтерес до наукового обґрунтування процесу кодування, його генезису пояснюється постмодерністською ситуацією у сучасному мистецтві, для якого характерним є звернення до мистецьких здобутків попередніх епох і стилів. Включення до художніх текстів символів, знаків, позначень створює умови для отримання, зберігання, трансляції інформації. Пізніше вже для зворотного процесу, а саме для розшифровки тексту потрібне знання значень символів, знаків, кодів, які були притаманні певному періоду історії.

Вітчизняне мистецтвознавство до тепер не торкалося проблеми кодування та його генезису як процесу, що впливає на створення мистецького простору, художнього твору. Відсутність наукових досліджень із зазначеної проблеми підтверджує актуальність розгляду даної теми в ракурсі різних видів мистецтва.

Аналіз генезису кодування як процесу творення мистецького простору вимагає міждисциплінарного підходу, на основі якого систематизуються філософські, естетичні, культурологічні, психологічні, соціологічні погляди відносно даної проблематики. Існуючі дослідження – це переважно загальні праці з проблем сучасної художньої культури і мистецького простору; філософські, мистецтвознавчі словники і довідники; спеціальні роботи з проблем, дотичних до кодування.

Метою даної статті є висвітлення особливостей кодування у його походженні, становленні, розвитку, метаморфозах. Для досягнення мети необхідним є вивчення сутності процесу кодування у різних практиках та його значення у художній творчості. Термін кодування вживається нами у значенні процесу вироблення коду, який перетворює, зберігає і транслює інформацію у художніх творах.

За своїм призначенням кодування нагадує метод шифрування у криптографії, який має історію в чотири тисячі років. Головною метою шифрування інформації було забезпечення конфіденціальності повідомлення. Перетворення інформації з форми, доступної кожному слухачу/читачу, на закодовану-зашифровану, викликало необхідність збереження таємниці повідомлення. Шифрування інформації викорис-

товувалося у військовій, дипломатичній, діловій, шпигунській справах, тобто там, де звичайна мова (усна або письмова) була неможливою.

У Стародавньому Римі був відомий шифр Цезаря (перестановка літер або груп літер). В арабському періоді історії криптографії шифруванням інформації займався вчений аль-Кінді, але його метод був схожий на класичний перестановочний шифр. Поліалфавітний шифр, що виник в епоху Відродження, пов'язують з ім'ям Леона-Баттіста Альберті. Винахід Альберті полягав у використанні різних шифрів і алфавітів для різних частин повідомлення. У Новий час шифр Віженера зосереджував інформацію навколо ключових слів. З виникненням дешифрувальних пристроїв поліалфавітні шифри залишилися беззахисними. Починаючи з ХХ століття, до практики шифрування увійшли цифрові комп'ютери та електронні пристрої.

Аналіз етапів розвитку кодування інформації пов'язаний з процесом перетворення сигналу з форми, зручної для безпосереднього використання інформації, на форму, зручну для передачі, зберігання або автоматичної переробки. К. Шеннон сформулював теорему передачі дискретної інформації з каналу із завадами, яка стверджує, що ймовірність помилкового декодування прийнятих сигналів може бути забезпечена шляхом вибору відповідного способу кодування сигналів [11, 223]. Під завадостійкими кодами розуміють коди, що дозволяють виявляти або виправляти помилки, які виникають у результаті впливу завад. Завадостійкість кодування забезпечується за рахунок введення зайвих символів у кодові комбінації для передачі інформації [там само, 108]. У залежності від способу утворення контрольних символів такі коди класифікують: а) коди з прямим подвоєнням; б) коди з інверсним подвоєнням; в) кореляційні коди. Крім того, може відбуватися складання кількох елементів-символів у комбінації, складені з певного числа [11, 110]. Найбільш відомими є алгоритм Шеннона-Фано, Д. Хаффмана, декодер коду Хемінга [10, 200]. Кодування Хаффмана використовується для стиснення великих файлів даних у більш компактні форми, з метою зберігання або передачі інформації за допомогою префіксних кодів – "кодів Хаффмана".

Існують спеціальні розробки з проблем кодування в інформатиці та програмуванні, автори яких висвітлюють процеси кодування у програмуванні, пов'язані з операціями заміни коду текстовими даними. Так, мобільні телефони мають безліч функцій саме завдяки заміні текстової інформації на умовні позначення. Комп'ютерні програми являють собою переклад інформації, яка передана послідовністю умовних символів, сигналів, кодів (Й. Білінський, К. Огороднік, М. Юкиш).

Принцип кодування розглядається в теорії інформації, інформатиці, теорії та практиці програмування і нагадує знакову систему, яка склалася протягом ХХ століття в теорії, історії культури, семіотиці. Цілий ряд вчених звертаються у дослідженнях до проблеми коду та процесу кодування (Р. Барт, А. Греймас, К. Леві-Стросс, С. Холл, У. Еко, О. Якобсон та ін.).

У підходах до вирішення проблеми генезису кодування, що презентує заміну предметів, явищ у процесі збереження та обміну інформацією, класичною є теорія Чарльза Сандерса Пірса. Він описує семіотичні поняття знаку та його значення, знакових відношень у вигляді базової класифікації [14, 220]: 1) знаки-ікони (ікон), образотворчі знаки, в яких те, що означається та те, що означає,

пов'язані між собою за подобою; 2) знаки-індекси (index), у яких те, що означається, та те, що означає, пов'язані між собою належністю до часу або простору; 3) знаки-символи (symbol), в яких те, що означається, та те, що означає, пов'язані в межах певної конвенції (ніби за попередньою домовленістю). Ч. Пірс виокремив параметри семіотичного функціонування: репрезентант, інтерпретант, референт ("тріадична природа знака"), класифікував знаки (іконічний знак – індекс – символ) та дослідив процес функціонування знака – семіозис, у якому першочергове значення мають знаки-ікони, знаки-індекси, знаки-символи.

Враховуючи основні позиції теоретичних положень Ч. Пірса, принцип кодування в образотворчому мистецтві вивчає Максим Шипельський. Дослідник виділяє два кодуючих начала ("абстрактне" й "матеріалістичне") як взаємодоповнюючі семіотичні коди, що впливають на інтерпретацію композиційних побудов. На прикладі станкового живопису автор доводить, що основним об'єктом уваги у творі є не окремий знак, а способи та методи його організації у загальній композиційній побудові. За допомогою абстрактних і матеріалістичних знаків-ікон, індексів, символів (кодів) автор відтворює власну картину світу. Сучасна композиція в образотворчому мистецтві, на думку М. Шипельського, демонструє взаємозв'язок базових семіотичних утворень: розрізнений "текст" як матеріал для майбутнього твору; матеріал в композиційному оформленні автора як "дискурс"; "інтертекст" як авторське відношення до текстів інших авторів, які він використовує у своєму творі.

Вивчаючи генезис кодування, неможливо оминати характеристики знаків Ролана Барта, у яких вчений виявляє загальні механізми породження та функціонування знакових систем на прикладі літературної творчості, системи моди та етикету, різних соціальних структур: "Як мова стає умовою для пізнання феноменів свідомості, буття, так і код та кодування фактично не лише впливають на свідомість, але й можуть бути підміною процесу пізнання у класичному розумінні" [8, 59]. Виходячи з концепції, запропонованої М. Каганом, мистецтво можна розглядати як своєрідний "код", який дешифрує й інтерпретує мову того чи іншого історичного типу культури, формує простір для діалогу культур "у часі", у діахронічному зрізі. Разом з тим, будучи комунікативною ланкою в процесі взаємодії між локусами, мистецтво реалізує можливість спілкування культур у синхронічному зрізі, в умовах сучасності [8,15-17]. Давні трипільська, скіфська культури відомі своїм поклонінням природі й зображенням тварин, птахів, фантастичних грифонів, сирен. Такі символи стали візитівкою цих культур як характерні особливості даного історичного часу і території (наприклад, у дивовижних розписах кераміки зберігся сонячний код Трипілля).

До однієї із стадій генезису можна віднести і символи-коди давньої культури. Тому природним є вивчення міфу як "закодованої" і знакової структури, вихідної знакової "прасхеми". Дослідниця коду фольклору Галина Зубко виділяє зв'язок між словом і міфом, де по відношенню до міфу слово являє рівень експлікації. На її думку, те, що в міфі міститься у непроявленому вигляді, у слові отримує свою реалізацію, наповнення змістом і експлікацію [4]. З аналізу текстового матеріалу для авторки стає очевидним: існують різні ступені відкритості/закритості "закодованого" сенсу, що маніфестується у вербальних текстах різного ступеню сакральності й символічності, відповідно більшою або меншою

мірою близькості до первинного знаку. Оскільки світ слова для фульбе репрезентується у тріаді звук – слово – мова, кожен із трьох елементів співвідноситься зі своїм рівнем, а разом вони складають єдине ціле. Звук утворює фундамент цієї тріади, сферу зародження смислів і породження образів, які стимулюють структури свідомості. Слова, що з'єднують звуки з їх інформаційними структурами, наділяють ці приховані, неясні, неспроявлені смисли у більш експліцитну форму. Мова є основним рівнем кодування, структурування, організації сенсу, сфера правил та кодифікації: мова містить певний код, що реалізується у конкретній мові у вигляді правил і принципів організації мовного простору.

Міф, міфологема, код та процес кодування є спорідненими універсальними сучасного мистецтва. Міфологему, як кодуєчу універсалью в авангардному мистецтві, дослідила Олена Буличова. На її думку, структури міфу можна визначати за допомогою "першотектонів". "Архетип = першотектон" розшифровується дослідницею як "знятий досвід природної самоорганізації, оформлений у вигляді синкретичних кодифікаційних матриць, апріорно присутніх у людській ментальності на психофізіологічному рівні" [2, 6]. Тож, у структурах національного менталітету яскраво виражена міфологічна компонента, про що свідчить характер розвитку авангардного мистецтва. Порівнюючи класично-романтичне мистецтво і мистецтво авангарду, О. Буличова доводить, що автори тлумачать сучасний світ через систему взаємовідносин предметів-знаків, де будь-яка річ або явище є початковою складовою писемності Природи. У авангардних творах читачі/глядачі/слухачі мають виступати активними співавторами (до речі, таке сприйняття змісту кодів-знаків-символів близьке до язичницької і середньовічної культури, де предмети й орнаменти "розмовляли").

На нашу думку, архетипи (символи, знаки, коди) можуть бути соціально-психологічними константами, які фіксують сформовану "модель світу" і дозволяють інформації бути закодованою, збереженою і переданою. Кодування як процес зумовлює і характер культури, тому звернення сучасних митців до стародавніх пластів національної культури можна розглядати як звернення до витоків національної "моделі світу", до підстав її символіко-смилових структур.

Дотичну проблему метафори як коду культури розглядає Оксана Свірепо, вивчаючи метафору як загальнолюдський феномен на рівні епохи з точки зору тимчасового (діахронічного) та просторового (синхронічного) аспектів, що співпадає з теорією знакових систем Р. Барта. Метафору Свірепо розглядає як два начала (епіфорічне і діафорічне), що відповідають двом тенденціям – створення нового сенсу і його закріплення. На початковій стадії існування метафори переважає перша функція. Метафора починає функціонувати як код, коли вона не додає нових відомостей до вже наявних. О. Свірепо доводить, що метафори у якості кодів культури є правомірними, оскільки до них можна додати такі характеристики коду, виявлені на матеріалі культурологічних і наукових текстів: подання інформації за допомогою об'єднання елементів (у даному випадку слів) у цілісне утворення, яке і є носієм інформації, оскільки самі по собі його елементи не мають значення; здатність передавати узагальнену інформацію; ієрархічний спосіб конструювання; націленість на передачу та зберігання вже наявного знання, а не на відкриття нового; універсальність [9]. Крім того, дослідниця зазначає, що співвід-

ношення образу, символу і метафори в культурі можна представити у вигляді системи координат, центральною точкою якої є образ, вертикальним виміром символ, а горизонтальним – метафора. Образ за своєю природою цілісний і синкретичний. Щоб перейти у пласт розуміння, він потребує вербалізації та конкретизації, які здійснюються за допомогою символів та базових метафор.

На думку О. Свірепо, базові метафори забезпечують єдине смислове наповнення дій у відповідній сфері культури. Відповідно типологія базових метафор може бути зрозумілою як типологія кодів культури і представлена архаїчними метафорами, метафорами епохи, етнокультурними метафорами та локальними метафорами. У якості критеріїв дослідниця спирається на ступінь узагальнення культурної інформації, що міститься у коді. Різні типи метафор виділені у залежності від того, які характеристики буття вони презентують. Базові метафори мають часовий і просторовий виміри – саме ці виміри відповідають двом функціям культури: трансляції та зберіганню культурної інформації. Часовий вимір метафор втілений у двох типах: архаїчні метафори й метафори епохи. Архаїчні метафори відображають фундаментальні характеристики буття; їх основна функція – втілити принцип єдності універсуму, дати інтерпретацію реальності, яка і є основою можливості її концептуального пізнання.

Метафори епохи висловлюють конкретно-історичний колективний досвід переживання світу. Наприклад, епохальні метафори: світ як сфера, світ як подорож, світ як ланцюг тісно пов'язаних ланок ("золотий ланцюг буття"), світ як театр, світ як механізм, світ як організм, світ як мова, світ як лабіринт, світ як комп'ютер...

Застосовуючи семіотичний підхід до аналізу сучасного візуального мистецтва, Ольга Петрова використовує поняття "КодоМовне мистецтво". На її думку, мистецтво як система розвивається за принципом динамічного контрасту між Мовою та Кодом [7, 39]. Мова є структурою з історичною пам'яттю, яка оберігає і підтримує традицію. Код створений художньою структурою, що виривається за межі традиції, прагнучи до новації. Якраз ці два компоненти і утворюють "КодоМовне мистецтво". Сучасна культура і культура взагалі ґрунтуються на традиціях спадщини, але кожного разу традиція інтерпретується з новими якостями [7, 48]. Своєрідна єдність Мови і Коду характеризує сучасне мистецтво. За допомогою даного методу О. Петрова розкриває сутність і специфіку українського візуального мистецтва. Так, Мова (вертикальний рівень) проходить крізь історико-культурні здобутки українського мистецтва, Код (горизонтальний рівень) відноситься до засобів і прийомів художньої творчості (технік).

Для нашого дослідження про систему кодування важливими є характеристики локальних метафор, що належать конкретній сфері людської діяльності (наукова, релігійна, музична тощо). Метафори, як і процес кодування в цілому, виступають як механізми, що забезпечують функції зберігання, трансляції, передачі культурної інформації, процес комунікації і взаємозв'язку.

Стаття британського теоретика, представника постнекласичної традиції в галузі "культурних досліджень" Стюарта Холла "Кодування / декодування" допомагає розкрити складні процеси репрезентації й інтерпретації у мас-медіа, коментувати відносини автора і реципієнта. С. Холл характеризує цей процес за трьома основними моделями інтерпретації: міметичною, інтенціональною та

конструктивістською. Кожна модель спрямована на різні підходи: міметична модель відбиває передачу інформації, інтенціональна і конструктивістська включають семіотичний і дискурсивний підходи. Холл визначає репрезентацію як процес, за допомогою якого суб'єкти культури використовують мову (будь-яку систему знаків) для виробництва значень. Ці твердження співпадають з думками Клода Леві-Стросса, який зазначає, що культура є процесом виробництва значень [8, 942]. Об'єкти репрезентації, за С. Холлом, не володіють сенсом самі по собі, а їхній зміст народжується в процесі інтерпретації та комунікації, кодування й декодування текстів і залежить від культурного контексту.

Схема С. Холла, що включає елементи технічної інфраструктури – відносини виробництва – професійні навички і знання – структури значення № 1 – кодування – програму як "осмислений" дискурс – декодування – структури значення № 2, на думку автора, відтворює процес комунікації. І все ж таки існує проблема у процесах кодування та декодування повідомлення, коли один матеріал трактується по-різному з тієї причини, що завжди зберігається асиметрія між кодами "джерела" і кодами "одержувача" повідомлення [8, 943]. Кодування нотного тексту та його подальша інтерпретація в принципі нагадують будь-який інший текст. Концепція С. Холла у музичній практиці підтверджує положення про асиметрію між кодами джерела і повідомлення. В музиці процес кодування та розкодування розподілений між композитором – виконавцем – слухачем, але це тема окремого дослідження.

Незважаючи на міркування С. Холла про неоднозначність трактування та інтерпретації, кодування та розкодування інформації, Анастасія Беляцька вивчає кодування в етикеті, який, на її думку, пов'язаний з різними лінгвокультурологічними, соціально-економічними формами існування етносів та процесом комунікації. Встановлюючи певні відносини і зв'язки, що існують у даній соціальній групі, етикет відображає структуру суспільства, його мовний та поведінковий вигляд. А. Беляцька розглядає придворний етикет як комунікацію, здійснювану за допомогою знаків різних семіотичних систем: мови, костюму, музики, танцю. Разом з розвитком мовної культури, танцювального та музичного канону, способів оформлення зовнішності формувалися засоби вираження етикетної інформації [1, 5].

Вивчаючи проблему створення коду в культурі й кодування у мистецтві, неможливо оминати психологічні чинники, які є обов'язково присутніми у процесі кодування. Кодування у пізнанні відбувається на основі перцептивного процесу, що характеризується цілим комплексом дій. За допомогою сприйняття формується сенсорний образ, з набором конкретних предметів і структурою. В залежності від переважної ролі того або іншого аналізатора, в структурі образу розрізняють наступні різновиди сприймання: кінестетичні, зорові, слухові, дотикові, нюхові, смакові. Такі висновки співпадають з теорією канадського психолога Аллана Пайвіо: обробка візуальної і вербальної інформації вимагає наявності різних систем. На думку Пайвіо, ці системи створюють самостійні репрезентації (вербальні та візуальні коди). Візуальний код забезпечує вирішення завдань одномоментного просторового плану. Вербальний код забезпечує вирішення завдань абстрактної символіки, що розгортаються у часі. Кожна підсистема організована іє-

рархічно і включає чотири рівні: первісну сенсорну обробку, контактну інформацію з системою довготривалої пам'яті, асоціативний рівень, що активує схожі сліди пам'яті та референційний рівень (передбачає взаємодію вербальної і візуальної систем, що виражається у "референції") [13].

Спираючись на дані припущення, генезис кодування можна доповнити прикладами з історії культури, адже створення кодів культури (художні структури, міфи, метафори, образи тощо) в цілому співпадає з історичним розвитком культури і мистецтва. Писемні пам'ятки Стародавньої Індії стали кодами того часу, а тексти Вед при перенесенні до нових сучасних реалій стають для досвідченого читача/глядача процесом кодування пізнання. Наша підсвідомість вибудовує струнку систему асоціацій щодо героїв Іліади, Одиссеї, їхнього життя, пригод (навіть якщо вони знаходяться у нових умовах), оскільки ми пам'ятаємо "шлейф", яким оточені ці герої та події в минулому. Тож, генезис кодування розглядається в контексті історії культури з демонстрацією історичного часу і географічного простору.

На основі вивчення наукових досліджень з проблеми кодування можна зробити наступні висновки. Генезис кодування пов'язаний із розвитком історії культури. Серед підходів до вивчення проблеми генезису кодування у якості основного можна виділити синтетичний (з проекцією на історію культури, інформатику, семіотику, міфологію тощо). Майже усі коди включають в себе приховані компоненти знакової системи (символи, образи, міфи, алюзії, цитати), які розкривають художній світ творів. Кожний вид мистецтва, в залежності від засобів вираженості, має свою систему кодування в історичному часі і культурному просторі. Постмодерністична творчість пов'язана з перетворенням інформації з джерела на символи у різних видах і формах. Особливе значення для розуміння процесу кодування має вивчення природи комунікації як знакової (кодової) системи.

Стадія становлення може визначатися створенням кодів культури (у часі і просторі), процесів кодування у мистецтві. У композиційній побудові твору мистецтва процес кодування розглядається у межах семіотичної структури і комунікативного підходу. Отже, становлення концепту "кодування" в культурі визначається проходженням усіх стадій розвитку і потребує вивчення на прикладах різних видів мистецтва.

Література

1. Беляцкая А. А. Культурообразующие функции придворного российского этикета в первой половине XVIII века : дис. ... канд. культурологии : спец. 24.00.01 "Теория и история культуры" / Анастасия Александровна Беляцкая. – Саранск, 2007. – 163 с.
2. Булычева Е. И. Культурологический анализ мифологем в авангардном искусстве России : дис. ... канд. философских наук : спец. 24.00.01 "Теория и история культуры" / Елена Ивановна Булычева. – Нижний Новгород, 2001 – 200 с.
3. Електронні системи: навч. посібник / Й. Й. Білінський, К. В. Огороднік, М. Й. Юкиш. – Вінниця : ВНТУ, 2011. – 208 с.
4. Зубко Г. В. Проблемы реконструкции культурного кода фульбе: Западная Африка : дис. ... д-ра культурологии : спец. 24.00.01 "Теория и история культуры" / Галина Васильевна Зубко. – М., 2004. – 421 с.
5. Колесник О. С. Феномен інтерпретації в художній культурі : монографія / О. С. Колесник. – К. : НАКККіМ, 2014. – 265 с.

6. Личковах В. Некласична естетика в культурному просторі ХХ – початку ХХІ ст. / Володимир Личковах. – К., 2011. – 222 с.
7. Петрова О. Мистецтвознавчі рефлексії: історія, теорія та критика образотворчого мистецтва 70-х рр. ХХ століття. – поч. ХХІ ст. / Ольга Петрова. – К.: Вид. дім "КМ Академія", 2004. – 400 с.
8. Постмодернізм : енциклопедія / сост. и науч. ред.: А. А. Грицанов, М. А. Можейко. – Минск : Интерпрессервис : Кн. дом, 2001. – 1038 с.
9. Свирепо О. А. Метафора как код культуры : дис. ... канд. философских наук : спец. 24.00.01 "Теория и история культуры" / Оксана Анатольевна Свирепо. – Ростов-на-Дону, 2002. – 162 с.
10. Хемминг Р. В. Теория кодирования и теория информации / Р. В. Хемминг. – М. : Радио и связь, 1983. – 214 с.
11. Шеннон К. Математическая теория связи // Работы по теории информации и кибернетике / Клод Шеннон. – М. : Иностранная литература, 1963. – С. 223-332.
12. Шипельский М. И. Язык и композиция произведений монументальной и станковой живописи: культурсемиотический анализ : дис. ... канд. культурологии : спец. 24.00.01 "Теория и история культуры" / Максим Игоревич Шипельский. – Краснодар, 2004. – 145 с.
13. Paivio A. Imagery and verbal processes / A. Paivio. – New York, 1971. – 608 p.
14. Peirce Ch.S. Buchler Philosophical Writings ob Peirce / Ch. S. Peirce. – New York : Dover Publications, 1955. – 448 p.

References

1. Beliatskaia A. A. Kul'turoobrazuiushchie funktsii pridvornogo rossiiskogo etiketa v pervoi polovine XVIII veka : dis. ... kand. kul'turologii : spets. 24.00.01 "Teoriia i istoriia kul'tury" / Anastasiia Aleksandrovna Beliatskaia. – Saransk, 2007. – 163 s.
2. Bulycheva E. I. Kul'turologicheskii analiz mifologem v avangardnom iskusstve Rossii : dis. ... kand. filosofskikh nauk : spets. 24.00.01 "Teoriia i istoriia kul'tury" / Elena Ivanovna Bulycheva. – Nizhnii Novgorod, 2001 – 200 s.
3. Elektronni systemy: navch. posibnyk / Y. Y. Bilynskiy, K. V. Ohorodnik, M. Y. Yukysh. – Vinnytsia : VNTU, 2011. – 208 s.
4. Zubko G. V. Problemy rekonstruktsii kul'turnogo koda ful'be: Zapadnaia Afrika : dis. ... d-ra kul'turologii : spets. 24.00.01 "Teoriia i istoriia kul'tury" / Galina Vasil'evna Zubko. – M., 2004. – 421 s.
5. Kolesnyk O. S. Fenomen interpretatsii v khudozhnii kulturi : monohrafiia / O. S. Kolesnyk. – K. : NAKKKiM, 2014. – 265 s.
6. Lychkovakh V. Neklasychna estetyka v kulturnomu prostori ХХ – pochatku ХХІ ст. / Volodymyr Lychkovakh. – К., 2011. – 222 с.
7. Petrova O. Mystetstvovznachchi refleksii: istoriia, teoriia ta krytyka obrazotvorchoho mystetstva 70-kh rr. ХХ stolittia. – poch. ХХІ ст. / Olha Petrova. – К. : Vyd. dim "КМ Академія", 2004. – 400 с.
8. Postmodernizm : entsiklopediia / sost. i nauch. red.: А. А. Гритсанов, М. А. Можейко. – Минск : Interpresservis : Кн. дом, 2001. – 1038 с.
9. Svirepo O. A. Metafora kak kod kul'tury : dis. ... kand. filosofskikh nauk : spets. 24.00.01 "Teoriia i istoriia kul'tury" / Oksana Anatol'evna Svirepo. – Rostov-na-Donu, 2002. – 162 s.
10. Khemming R. V. Teoriia kodirovaniia i teoriia informatsii / R. V. Khemming– М. : Radio i sviaz', 1983. – 214 s.
11. Shennon K. Matematicheskaia teoriia sviazi // Raboty po teorii informatsii i kibernetike / Klod Shennon. – М. : Inostrannaia literatura, 1963. – S. 223-332.
12. Shipel'skii M. I. Iazyk i kompozitsiia proizvedenii monumental'noi i stankovoi zhivopisi: kul'tursemioticheskii analiz : dis. ... kand. kul'turologii : spets. 24.00.01 "Teoriia i istoriia kul'tury" / Maksim Igorevich Shipel'skii. – Krasnodar, 2004. – 145 s.
13. Paivio A. Imagery and verbal processes / A. Paivio. – New York, 1971. – 608 p.
14. Peirce Ch.S. Buchler Philosophical Writings ob Peirce / Ch. S. Peirce. – New York : Dover Publications, 1955. – 448 p.